

ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ
TÜRKÇE ÖĞRETİMİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

TÜRKÇE YETERLİLİK SINAVI

ÖĞRENCİNİN

<i>Adı- Soyadı</i>	
<i>Pasaport /Kimlik No</i>	
<i>Sınav Tarihi</i>	

BÖLÜM	PUAN
<i>Okuma</i>	
<i>Dinleme</i>	
<i>Yazma</i>	
<i>Konuşma</i>	
TOPLAM	

OKUMA -1-

FATİH SULTAN MEHMET MAHKEMEDE

Fatih, İstanbul'un sadece imarı ile uğraşmadı; aynı zamanda ilk İstanbul kadısının atanmasını da sağladı. Bursa Müderrisi Hızır Bey, şehrin ilk kadısı olarak atandı. Geçimlik olarak da kendisine Kadıköy bölgesi verildi. Kadı ile Fatih arasında geçen tarihî olayın hikâyesi ise şöyle:

İstanbul'u fetheden Fatih Sultan Mehmet, fethin üzerinden yaklaşık on sene sonra cami inşasında kullanılacak iki mermer sütunu Sinan Atik isimli Rum mimara (bazı kaynaklarda bu mimarın ismi Khristodoulos olarak geçer) teslim eder. Fatih Sultan Mehmet, fetihten on yıl sonra da Mimar Atik Sinan'a, kubbesi Ayasofya'dan daha büyük bir cami yapmasını emreder. Atik Sinan her ne kadar bu işe, "Emrin başım üstüne" diyerek başlasa da malzemeler arasında bulunan yüksek mermer sütunları kendi hesabına göre ölçüp biçip "üç arşın" kestirdikten sonra yaptığı cami Fatih'in istediği ölçüde heybetli olmaz.

Fatih Sultan Mehmet, yeni yapılan camiyi görünce, "Kubbesi Ayasofya'dan daha büyük olsun." emrine neden uyulmadığını sorar. Mimar, büyük bir depremde caminin yıkılacağından korktuğu için kubbesini Ayasofya'dan daha küçük yapmak zorunda kaldığını ve bu yüzden sütunları kestirdiğini söyler.

Fatih, mimarın hem Ayasofya'yı (emrine rağmen) özellikle kayırdığını düşündüğü için hem de kendinden izin alınmadan böyle bir işe kalkıştığı için, "Mermer sütunları kesen ellerin kesilmesi" emrini verir.

Mimar Atik Sinan bunu özellikle yapmadığını, "Hesaplarına göre Ayasofya'nın kubbesinden daha büyük bir kubbenin, ilk depremde yıkılacağını" düşündüğünü söyler; ama emir büyük yerdendir ve geri dönüşü yoktur.

Fakat çevresindekilerin de cesaretlendirmesiyle, mimar haklılığına olan güvenini daha da pekiştirir ve İstanbul'u fetheden, fatihler fatihi, Padişah Fatih Sultan Mehmet'i mahkemeye verip hakkını aramak için Kadı Hızır Bey'e şikâyet eder.

Bizzat Fatih Sultan Mehmet tarafından atanmış, Osmanlı adaletini simgeleyen Kadı Hızır Bey, mimarı dinleyip dava açılması için haklı sebep olduğuna kanaat getirir ve Fatih Sultan Mehmet'in mahkemeye çıkarılmasına karar verir.

Fatih mahkemeye gelir ve duruşma başlar. Fatih Sultan Mehmet çok büyük bir insan olabilir ama emrindeki birini mahkeme etmeden cezalandırmamıştır. Karşı taraf savunmasını yapar, mimar gerekçelerini açıklar ve kadı kararını verir. Fatih Sultan Mehmet suçlu bulunur ve kendisi de mimara uyguladığı cezayla yani elleri kesilerek cezalandırılacaktır. Bunu duyan Mimar Atik Sinan kulaklarına inanamaz ve kadıya yalvararak şikâyetini geri çeker. Kadı, bunu göz önünde bulundurarak cezayı maddi tazminata çevirir ve mimara yüklü bir miktarda para verilmesine karar verir.

Evliya Çelebi'nin aktardığına göre, karardan sonra Fatih, çıkardığı demir sopayı kadıya göstererek, "Eğer sen Allah'ın hükmünü uygulamayıp, elimi kesmeye beni mahkûm etmeseydin bununla başımı paramparça ederdim" der. Kadı Hızır Bey de sakladığı kamayı çıkararak cevap verir: "Sen de benim hükmümü kabul etmeseydin, ben de bununla seni delik deşik ederdim."

Mimarın yaptığı bu cami gerçekten de 1766 depreminde yıkılmış, yerine Fatih Külliyesi yapılmıştır.

A. Yukarıdaki metinde aşağıdaki sorulardan hangilerinin cevabı vardır? İşaretleyiniz. (5 puan)

	Var	Yok
1. Hikâye hangi şehirde geçmektedir?	( )	( )
2. Ayasofya'nın kubbesinin çapı kaç metredir?	( )	( )
3. İlk İstanbul kadısı kimdir?	( )	( )
4. Fatih Sultan Mehmet, mimarı ne ile cezalandırmıştır?	( )	( )
5. Mimar Atik Sinan sütunları nerede kestirmiştir?	( )	( )

B. Metne göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanları "D", yanlış olanları "Y" ile işaretleyiniz.

(5 puan)

6. Fatih ile Mimar Atik Sinan'ın mahkemesi Bursa'da görülmüştür. ( )
7. Mimar Sinan Atik'i kadıya şikâyet eden Fatih'tir. ( )
8. Fatih, mimardan kubbesi Ayasofya'dan büyük olacak bir cami inşa etmesini ister. ( )
9. Kadı Hızır Bey, Fatih'in suçlu olduğuna karar verir. ( )
10. Hikâye 1766 yılında gerçekleşmiştir. ( )

C. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

S.11) Mimar Atik Sinan neden Fatih'in istediği büyüklükte bir kubbe yapmamıştır? (2 puan)

S.12) Kadı Hızır Bey'in Fatih'e verdiği ceza nedir? (3 puan)

OKUMA -2-

PARA

Herhangi bir insana sorsanız, “Acaba şu anda hayatımızın en vazgeçilmez şeyi nedir?” diye, “para” cevabını alırsınız herhalde. Para unsuru öyle bir girmiştir ki hayatımıza artık çıkarıp atmak mümkün değildir. Hatta iş o kadar ilerlemiştir ki, ünlü bir düşünürün sözü her geçen gün popülaritesini daha da artırmaktadır. Bu söz ne midir? Çoğumuzun bildiği ve elbette ki katılacağı “İnsanlar para kazanmak için sağlığını, sonra sağlığını kazanmak için de paralarını harcar.” sözüdür. İşte bu derece önemlidir para! Peki bizim için bu kadar önemli olan para konusunda acaba her şeyi biliyor muyuz? Herkesin bildiği paranın Lidyalılar tarafından icat edildiğidir. Peki ya sonrası? Para nasıl bir tarihi seyir izlemiştir, acaba ilk defa kâğıt banknotlar kimler tarafından yapıldı ve kullanıldı? Tüm bu soruların cevabını aşağıdaki yazıda bulmaya çalışalım.

Her gün elimizde olan, cebimizden eksik etmediğimiz, alışverişlerde kullandığımız, borç aldığımız ve verdiğimiz, günümüzün en popüler maddi değişim aracı olan paranın icadı çok eskiye dayanmaktadır. İlk çağlardan itibaren insanlar çeşitli malları para yerine kullanmışlardır. İş bölümünün gelişmesiyle birlikte malların mallarla mübadele edilmesi giderek zorlaşmıştır. Takas edilecek malların değerinin birbirine denk olmaması, malı arz edecek kimsenin her zaman bulunamaması, malların bölünebilme özelliklerinin olmaması çeşitli zorluklar ortaya çıkarmıştır. Örneğin bir at ile yirmi ölçek buğday değiştirmek isteyen bir kimsenin bir pazarda aynı malın karşılığında on ölçek buğday veya beş ölçek süt önerisi ile karşılaşması farklı değerlerin oluşmasına neden olmuştur. Zamanla bölgelerin özelliklerine göre bir mal üzerinde anlaşılabilir tek bir mübadele değeri oluşturulmaya çalışılmıştır. Değer ölçüsü, fonksiyonu gören bu mala “hesap parası” denilmiştir. Hesap parasının temsil ettiği malın ödeme aracı olarak kabul edilmesi paralı ekonominin doğmasındaki en önemli etken olmuştur. Öte yandan bazı malların taşınma, bölünme ve biriktirme zorluklarının bulunması madenlerin kullanılmasına yol açmıştır. Özellikle altın, bakır, gümüş gibi metallerin küçük parçalara bölünebilmelerinin yanı sıra değer ölçüsü ve biriktirme fonksiyonlarının bulunması yaygın bir mübadele aracı olarak kullanılmasını sağlamıştır.

Parayı ilk icat eden millet Asur kavmidir. MÖ 7. asırda o zamanın Asur Kralı Sanherip’ in (MÖ 704-681) tarihi kaynaklarda yazılan bilgilere göre, “Tanrıdan aldığım ilhamla kilden bir kalıp yaptım, içine bronz döktüm ve mükemmel bir biçimde onların (farklı türde hayvanların) figürlerini yaptım.” sözlerinden anlaşılacağı üzere, kalıplara döktüğü sikkelerin bronz madeninden yapıldığı ve bir değişim aracı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Yani tarihi kaynaklara göre parayı ilk kullanan, parayı ilk icat eden millet Asurlulardır.

Her ne kadar Asurlular parayı ilk yapan ve kullanan millet olsa da yaptıkları paraların popüler olmamasından ve çok kullanılmamasından dolayı genel kanı parayı ilk icad eden insanların Lidyalılar olduğu yönündedir. Asur kralının icat ettiği ilk paradan yaklaşık olarak 50-60 sene sonra Lidyalılar, ticaret alanlarına kendi ürettikleri metal sikkeleri vererek paranın ticarete profesyonel bir değişim aracı olarak kullanılmasını sağlamışlardır. MÖ 6. yy civarlarında Lidyalılar parayı kullanmaya başlamışlardır.

Tarihteki ilk madeni para ise Anadolu’da basılmıştır. Bu konu Türk medeniyetinin gelişimini gösteren oldukça önemli bir konudur. Anadolu bu üstünlüğünü sürekli devam ettirmiştir. Dünyanın ilk büyük darphanesi yani para üretilen yeri Osmanlı İmparatoru Fatih Sultan Mehmet Han tarafından İstanbul, Simkeşane’de kurulmuştur.

İlk kâğıda basılan para ise MS 806 yılında yine Çin’de ortaya çıkmıştır. Batı ülkelerinde kâğıt paraların basılması ve kullanılması ise 17. yy sonlarına denk gelmektedir. Batıda ilk kâğıt paranın 1690’da Amerika Birleşik Devletleri’nde Massachusetts Hükümeti, İngiltere’de ise “Goldsmiths”ler tarafından basıldığı ve dolaşıma çıkarıldığı, 1694 yılında İngiliz Merkez Bankası ve daha sonra diğer ülke merkez bankalarının kurulması ile de yaygınlaştığı görülmektedir.

Ve son olarak bugün artık kâğıt paraları da terk ederek taşınması daha kolay olan kredi kartlarına geçiyoruz. Kredi kartı basit anlamda nakit paraya ihtiyaç duymadan bir bankaya borçlanarak alışveriş yapabilmeyi sağlamaktadır modern anlamda ilk kredi kartının çıkışı ilginç bir olay ile başlamıştır: 1950 yılında Frank McNamara isimli bir avukat seçkin bir müşterisini lokantaya yemeğe davet eder ancak yanında para olmadığını fark etmesi ile birlikte çok utanç verici bir an yaşar. Mahcup olmamak için yanındaki kartvizitinin arka yüzünü imzalar ve hesabı ödemiş olur. Bu şekilde hesap ödemenin mümkün olduğunu gören McNamara “Diners Club” kredi kartını seyahatlerde ve yemeklerde kullanmak üzere çıkarır. Ardından bu kartın piyasada yoğun bir şekilde kullanılmasıyla ABD’deki bankalar da bu alanda çalışmaya başlayarak kredi kartı sektörünü tüm dünyaya yayarlar. Günümüzde kredi kartı kullanımı öylesine yaygınlaşmıştır ki kart sayısı 1 milyarın üzerindedir.

D. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.(10 puan)

13.Okuduğunuz metinde aşağıdakilerden hangisi yer almamaktadır?

- a) Tarihte parayı ilk icat edenin hangi millet olduğu
- b) Tarihte paranın icadından önce alışverişlerin nasıl yapıldığı
- c) Paranın icadından önce en değerli malın at olduğu
- d) İlk kredi kartının nasıl ortaya çıktığı

14. Aşağıdakilerden hangisi takas usulü alışverişin sebep olduğu problemlerden biri değildir?

- a) Takas edilecek malların değerinin birbirine denk olmaması
- b) Bazı malların gereğinden fazla değerli sayılması
- c) Malların bölünebilme özelliklerinin olmaması
- d) Bazı malların taşınma ve biriktirme zorluklarının bulunması

15. İlk kâğıt para kimler tarafından kullanılmıştır?

- A) Lidyalılar
- B) Asurlar
- C) Amerikalılar
- D) Çinliler

16. İlk madeni para hangi madenden üretilmiştir?

- A) Bronz
- B) Altın
- C) Gümüş
- D) Çelik

17. Metne göre aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) Dünyanın ilk büyük darphanesi yani para üretilen yeri Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulmuştur.
- B) Kredi kartı ilk olarak Çin’de kullanılmıştır.
- C) İlk kâğıt para 1694 yılında İngiliz Merkez Bankasının kurulmasıyla basılmıştır.
- D) Parayı Lidyalılar icat etmişlerdir.

DİNLEME

A. Aşağıdaki Doğru- Yanlış testini metne göre doldurunuz.

- 1) Türkiye Cumhuriyeti anayasasında “Aile toplumun temelidir.” sözüyle ailenin önemi vurgulanmıştır. ( )
- 2) Aile denildiğinde ilk olarak aklımıza babanın akrabaları gelir. ( )
- 3) Türkiye’de evlilik müessesesini anayasanın 41. maddesi düzenler. ( )
- 4) Türkiye’de yeni evlenmiş çiftler genellikle baba evinden ayrılır. ( )
- 5) Sosyal bilimciler aileyi “çekirdek aile” ve “geniş aile” ve “kalabalık aile” olmak üzere üç bölüme ayırmaktadır. ( )

B. Aşağıdaki test sorularını metne göre cevaplayınız.

6) Aşağıdakilerden hangisi “anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan” aileye verilen isimdir?

- a) Geniş aile   b) Küçük aile   c) Çekirdek aile   d) Çiğdem aile

7) Metne göre geniş aile ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

- a) Geniş aileler kırsal bölgelerde daha yaygındır.
- b) Mevcudu beş kişiden fazla olan ailelere geniş aile denir.
- c) Geniş aileler kentlerde daha yaygındır.
- d) Günümüzde geniş aile yapısı giderek artmaktadır.

8) Metne göre Türkiye’de kız ve erkek çocuklarının evlenme yaşları en az kaçtır?

- A) Kız 17- Erkek 15   B) Kız 18 – Erkek 18   C) Kız 19- Erkek 19   D) Kız 15 – Erkek 17

9) Dinlediğiniz metne göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Çiftler yalnızca mahkeme kararı ile evlenebilirler.
- B) Türk Medeni Kanunu’nun bir diğer maddesine göre, yakın akrabalar ve akıl hastaları evlenemez.
- C) Çekirdek aile yapısına mensup insanlar geniş aile yapısına mensup olanlara göre daha mutludurlar.
- D) Aile kavramı gün geçtikçe önemini yitirmektedir.

10) Metinde aşağıdakilerden hangisi hakkında bir bilgi yoktur?

- A) Türkiye’deki geniş aile sayısının çekirdek aile sayısından ne kadar fazla olduğu
- B) Erkek ve kız çocuklarının evlenebilecek alt yaş sınırı
- C) Türkiye’de evlilik kurumunun hangi kanuna göre düzenlendiği
- D) Çekirdek aile ve geniş ailenin tanımı

YAZMA

1.“Adalet” konulu en az 150 kelimelik bir kompozisyon yazınız.